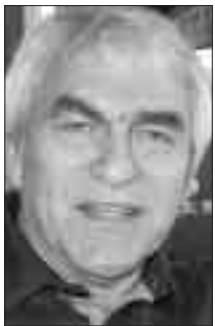

Oljuprísurin úr \$55 upp í \$105 í næstum?

Hetta skakandi útlit er ein vurðing og framskriving, sum amerikanski finansbólkurin Goldman Sachs, sum bæði er kent og umtókt, legði fram í vikuni sum fór. Teir meta, at oljuprísurin fer at hækka skjótt og nógv, teir nevna tað eitt "super-spike" tíðarskeið, har prísurin sum ein oddur stingur seg upp. Í dag liggur prísurin á Brent-olju úr Norðsjónum á umleið \$55

BÚSKAPUR

Rolf Gutesen
Rg@geogr.ku.dk

Fer tað at halda?

Men spurningurin er, hvussu haldgóð argumentini hjá Goldman Sachs eru? Summi halda, eitt nú Børsen.dk; 1.3.05, at framskrivingin hjá felagnum mest skal tæna egnum áhugamálum. Kunnu teir fáa virðið at hækka í teimum orkufeløgnum, har teir sjálvir hava stór áhugamál og partabrøv, so hava teir vunnið ein biligan profitt.

Prísurin á ráolju hevur í ár verið í støðugum vøkstri, sum mynd 1 vísir. Hetta er olja frá Brent-feltinum í Norðsjónum, sum er tann standardvøra, sum brúkast í Europa. Prísurin var umleið \$40 á nýggjárið, men er síðan hækkaður við meira enn triðingi til umleið \$55. Men hin vegin, hyggja vit at næstu kurvumyndini, mynd 2, so sæst, at oljuprísurin roknaður eftir 1996 prístali, fyrr hevur verið har uppi.

Men tað var í serligum krepputíðum, sonevndu aðru oljukreppuni, millum 1980 og 1985. Tá var prísurin eina stutta tíð uppi á \$90 fyri tunnuna. Tá brúkti USA 4,5% av tjóðarframleiðsluni uppá olju, og húsarhaldini har brúktu 7,2% av inntøkuni uppá olju. Hesi tøl brúkar Goldman

Sachs í framtíðarmetingini. Tá prísurin var uppi á \$80-90 í 80-unum, hugsaðu amerikanarar so smátt um at spara, men sum mynd 2 vísir, so fall prísurin skjótt aftur, og harvið sparihugurin.

Í kannningini hjá Goldman Sachs grava teir hesi tøl fram aftur. Argumentið er, at um prísurin, sum eitt "super-spike", fer uppá \$105 aftur, so svarar tað bert til 3,6% av tjóðarúrtøkuni, ella 5,3% av útreiðslunum hjá einum meðal húsarhaldi. Hesi tøl eru sostatt væl lægri enn tilsvareandi í 80-unum.

Amerikanskir bílar slúka benzin

Goldman Sachs vísir eisini á, at USA at kalla einki hevur gjørt fyri at minka um oljunýtsluna. Amerikanskir bílar eru enn stórir og tungir, og koyra bert fáar kilometrar uppá liturin av "gasoline". Fyri at eftirspurningurin av álvara skal minka, so skal prísurin á benzini so høgt upp, at amerikanarar fara at vera nøgdir við at koyra í vanligum, "smáum" bílum.

Benzin-prísurin í USA er nú kominn uppá umleið \$1,7 fyri eina gallon. Goldman Sachs metir í frágreiðingini, at hesin prísur skal heilt uppá \$4 fyri gallon, áðrenn tað av álvara fer at minka um eftirspurningin.

Kina er í dag næststørsti brúkarari av olju í Heiminum

Í 2003 fór Kina fram um Japan sum oljubrúkarari. Bert USA liggur enn frammanfyri. Í fjør vaks nýtslan í Kina við 15%, men framleiðslan bert við 2%. Sostatt eigur Kina ein stóran part av vøkstrinum í eftirspurningi í allari verðini, eini 40%.

Kina nýðist tí at innflyta vaksandi nøgdir av olju, og er soleiðis við til at trýsta oljuprísir upp. Teir royna eisini at sleppa uppá oljuframleiðslu ymsastaðni í Verðini, har kinesarar ikki hava verið aktivir fyrr (newswote.bbc; 3.4.05). Teir hava fingi rættindir í Iran. Við Cuba fara teir at royna eftir olju á havøkkinum. Í Venezuela, sum er størsta oljulandið í Suðuramerika, og heimsins fimta størsta olju-útflutningsland, eru kinesarar farnir at fyrireika oljupumping.

Hetta er politiskt viðkvæmt, tí USA dámar einki at fáa kapping har, tí teir

vilja helst hava einarætt til hetta "heimabeiti". Kanska var tað tí USA í tí dulda stóð aftanfyrir kupp-roynd móti forsetanum Hugo Chavez. Hann er teimum ov vinstarsinnaður.

Heima eiga kinesarar nógva olju, men gomlu keldurnar á landi geva ikki so væl longur. Men off-shore stendur væl til. Teir hava tó ongan serliga kunneika til off-shore oljuvinnu. Tí hava teir millum annað roynt at keypt sær eitt stórt amerikanskt felag, Unocal, sum hevur know-how á hesum øki. Nú skal amerikansk vitan á hesum øki hjálpa kinesarum á leið.

Kinesisk framleiðsla og nýtsla av olju, mio Tunnur/Dag

	Nýtsla	Framl.
1980	1,8	2,1
1985	1,9	2,4
1990	2,2	2,8
1995	3,2	3,0
2000	4,8	3,3
2005	7,2	3,8

Samanhangur millum oljuprís og dollarkurs

Tað er eitt ávíst samband millum tann generelt veika dollaran og so teir hækkingar oljuprísirnar. Dollarin sum, vegna tey tvey sonevndu "twin deficits", hevur tendens til at vikna enn meira. Twin deficits hugtakið vísir til, at USA hevur eitt rímar hall bæði á landshúsarhaldinum og í uttanlandahandlinum.

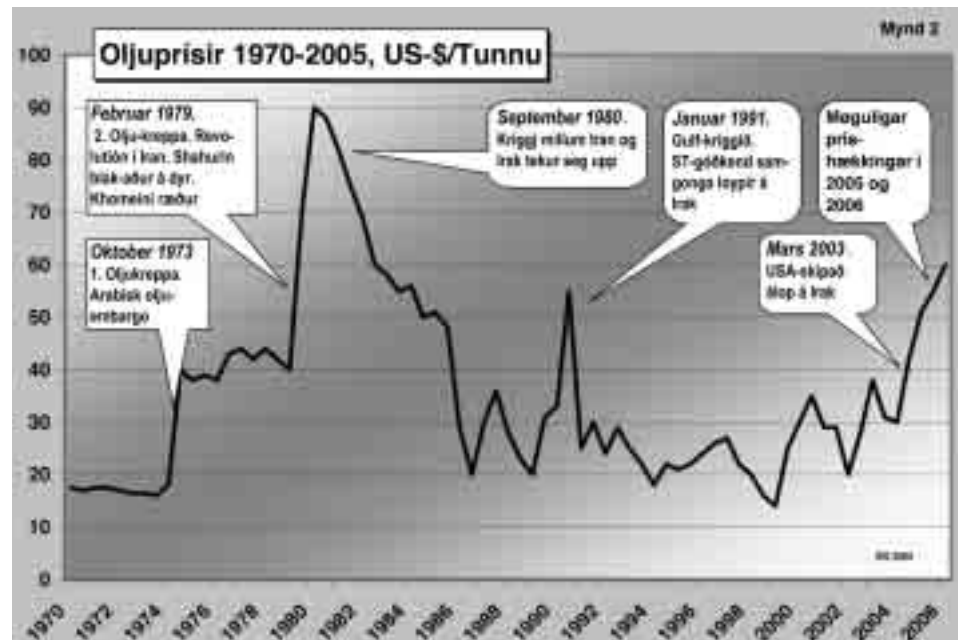
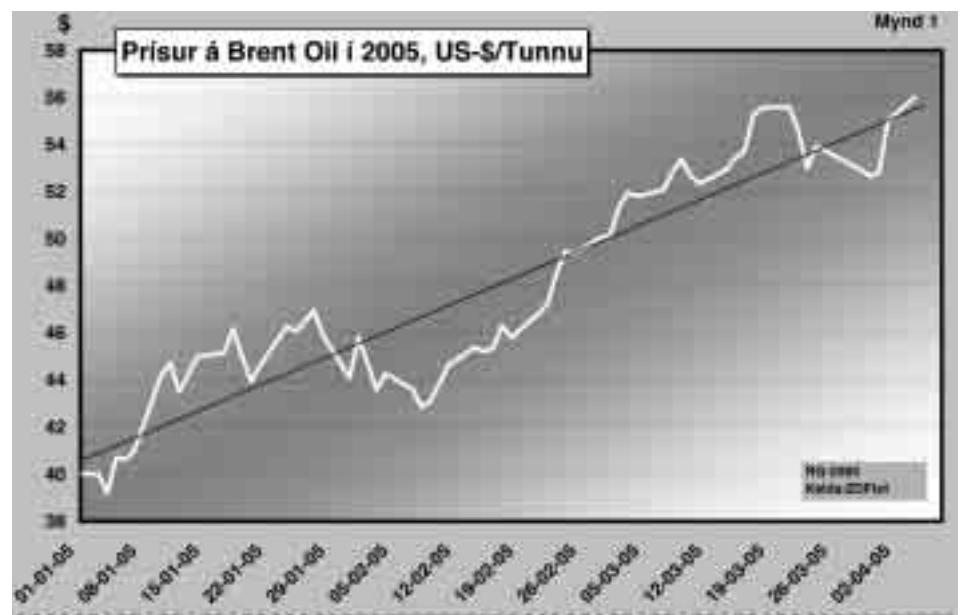
Hesi hall ella undirskot skulu á onkran hátt betast. Higartil hevur tað verið møgult, tí útlendskir bankar, íleggingargrunnar, spekulantar og tjóðbankar hava keypt amerikanskar statsobligatiónir og onnur virðisbrøv, so hallið er dekað inn.

Veiki dollarin ger tað áhugavert hjá summum investorum í staðin at keypa upp rávøru í staðin fyri virðisbrøv. Teir keypa eitt nú olju, sum í longri tíð hevur havt hækkingar prís.

Um Euro/Dollar: Óvissa á báðum síðum

Annars hevur ikki verið tað stóra at skriva um á valutamarknaðinum, hóast onkrir dagar hava víst ein "nervøs" tendens. Men sum kurvumyndin vísir hevur dollarin ligið um 1,29 í mun til euro. Men mánadag

Í 2003 fór Kina fram um Japan sum oljubrúkarari. Bert USA liggur enn frammanfyri. Í fjør vaks nýtslan í Kina við 15%, men framleiðslan bert við 2%

fyrrapartin lá euro aftur eitt sindur veikari. Í USA vístu tøl, at færri nýggj jobs komu til, enn væntað var. Samstundis minkaði arbeiðsloysisprocentið. Men búskapurin sum heild er framvegis í góðum vøkstri.

Á Europa-síðuni fekk tað

ikki ta stóru ávirkan á eurokursin, at tann sonevnda stabilitetssáttmálin, sum er grundarlagið undir euruna, bleiv gjørd meira elastisk, tá ráðharrar og forsetar møttust seinast. Danska blaðið Politiken heldur framvegis, at tað var ein skilagóð avgerð, sum ger tað møgult hjá teim stóru londunum, Týskland og Frankríki, at seta meira ferð á búskapin. Blaðið

heldur, at júst tað, at eingin reaktión var at siggja á valutakursinum, var besta konkrata prógvið. Framvegis er arbeiðsloysi alt ov høgt bæði í Frankríki og Týsklandi, og vøksturinn í búskapinum á einum lágum stóði.

Stóri spurningurin, sum enn er ósvaraður, er langtíðararinið av hesum nýggja gummisáttmála.